

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกรณี การสิ้นพระชนม์ของเจ้าหญิงไดอาน่า จากการประสบอุบัติเหตุรถคว่ำ ในเดือนกันยายน ค.ศ.1997 เชื่อกันว่าสาเหตุเกิดจากการหลบหนีการไล่ล่า ของพวกช่างภาพสมัครเล่น ที่เรียกกันว่า "ปาปารัชชี " ช่างภาพเหล่านี้มักไล่ล่าถ่ายภาพคนดัง และนำมาขายให้กับหนังสือพิมพ์ที่สนใจรับซื้อ โดยไม่คำนึงถึงว่าภาพที่นำเสนอออกไปจะทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเสียหายหรือไม่ การสิ้นพระชนม์ของพระองค์ได้สร้างความสะเทือนใจให้กับคนทั่วโลก

แต่หลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระองค์แล้ว ก็ยังมีการพยายามที่จะนำภาพการประสบอุบัติเหตุของพระองค์ออกมาตีพิมพ์ จนเป็นที่ถกเถียงกันว่า สมควรหรือไม่ที่จะนำภาพนั้นมานำเสนอ เนื่องจากการประสบอุบัติเหตุจนสิ้นพระชนม์ ก็ถือเป็นความเคราะห์ร้ายอย่างที่สุดของพระองค์และครอบครัวแล้ว ควรหรือไม่ที่จะนำภาพสภาพพระศพของพระองค์ออกมาตีแผ่ ซึ่งเป็นภาพที่ชวนสังเวชสลดใจ เป็นการตอกย้ำความสะเทือนใจ ให้กับครอบครัวโดยเฉพาะพระโอรสทั้งสองพระองค์

ผู้ที่ได้รับการตำหนิมากที่สุดคือ หนังสือพิมพ์ฉบับแทปลอยด์ (หนังสือพิมพ์ขนาดครึ่งมาตรฐาน หรือหนังสือพิมพ์ขนาดเล็กแนวตั้งเตี้ย) ผู้ซึ่งให้การสนับสนุนช่างภาพสมัครเล่นเหล่านี้ โดยรับซื้อภาพในราคาสูง จนเป็นแรงจูงใจให้ช่างภาพเหล่านี้ทำทุกวิถีทางให้ได้ภาพบุคคลสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง เจ้าหญิงไดอาน่ามักตกเป็นเหยื่อของหนังสือพิมพ์ ในการรายงานข่าวของพระองค์แทบทุกปี ก้าว หลายครั้งที่ทรงถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยการไล่ล่าถ่ายภาพของพระองค์ บางครั้งหนังสือพิมพ์นำเสนอภาพที่ทำให้พระองค์ได้รับความอับอาย เสื่อมเสียพระเกียรติ จนสุดท้ายต้องสิ้นพระชนม์จากการหนีการไล่ล่าของเหล่าช่างภาพที่ไร้จริยธรรม

หนังสือพิมพ์ มีหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร เผื่อสังเกตการณ์ รายงานสภาพแวดล้อม รายงานความเป็นไปในสังคม เศรษฐกิจการเมือง หนังสือพิมพ์มีส่วนในการเปิดโลกทัศน์ของผู้อ่าน

ให้กว้างไกล ส่งผลต่อทัศนคติของผู้อ่าน นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ในการเตือนภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ประชาชนทราบ เพื่อให้ระมัดระวัง ไม่ตั้งอยู่ในความประมาท

หนังสือพิมพ์ คือกระจกที่สะท้อนภาพของหลากหลายชีวิตที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม และยังมีอิทธิพลต่อวิถีทางเดินของชีวิตเหล่านั้นด้วย หนังสือพิมพ์นอกจากจะมีวิญญานในตัวของมันเองแล้ว มันยังสะท้อนให้เห็นวิญญานของประเทศอีกด้วย

ข่าวแต่ละชิ้นที่นำเสนอแต่ละวัน จะสะท้อนให้เห็นว่าภาพของสังคมขณะนั้นเป็นอย่างไร ข่าวสารจากหลายแหล่งจะถูกสังเคราะห์ในความคิดอ่านของประชาชนที่ละเอียดถี่ถ้วน แล้วถูกรวบรวมมาเป็นทัศนะโดยรวม เป็นค่านิยม เป็นความรู้สึกนึกคิด ซึ่งหนังสือพิมพ์ก็จะสะท้อนให้เห็นโดยทั่วกัน เป็นวงจรสืบต่อไปเรื่อยๆ ตราบที่กระแสข่าวยังไม่ถูกปิดกั้น¹

ในขณะที่หนังสือพิมพ์ได้สร้างคุณประโยชน์มากมาย ให้กับผู้อ่านและสังคมรอบด้าน มากที่สุดสถาบันหนึ่ง ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดโทษ ต่อสังคมได้มากมายในเวลาเดียวกัน ถ้าขาดความรับผิดชอบต่อสังคม รายงานข่าวโดยไม่ระมัดระวัง จะก่อผลเสียแก่ผู้ตกเป็นข่าวอย่างไร ขาดวิจรกิจญาณในการรายงานข่าว ไม่ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ

ผลเสียประการหนึ่งที่เกิดจากข่าวที่ขาดความระมัดระวัง หรือไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น ก็คือ ทำให้เกิดเหี้ยมจากการรายงานข่าว

การตกเป็นเหยื่อในรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็น เหยื่ออาชญากรรม เหยื่อจากอุบัติเหตุต่างๆ หรือการตกเป็นเหยื่อของภัยธรรมชาตินั้น ถือว่าเป็นความเคราะห์ร้ายของผู้ประสบภัยนั้นๆ เนื่องจากแม้จะมีมาตรการ การป้องกันภัยต่างๆที่อาจจะเกิดขึ้น แต่บางครั้งคนเราก็มีโอกาสจะหลีกเลี่ยงภัยต่างๆเหล่านั้น เนื่องจากเป็นเหตุสุดวิสัย สุดที่จะป้องกันได้ แต่หลังจากเหตุดังกล่าวมาแล้วข้างต้นคนเราอาจตกเป็นเหยื่ออีกครั้ง จากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ที่ขาดความระมัดระวัง ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม หรือเกิดจากความบกพร่องด้านจริยธรรมของผู้รายงานข่าว เป็นผลทำให้ผู้ตกเป็นข่าวได้รับความเสียหาย ถ้าเผชิญผู้ตกเป็นข่าว ตกเป็นเหยื่ออีกครั้งจากการรายงานข่าว การตกเป็นเหยื่อจากการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน มี 2 ลักษณะ ดังนี้

¹ สุภัทญา สุตบรรทัด , จิตวิญญานหนังสือพิมพ์ , เอกสารประกอบการเรียนวิชาจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ , หลักสูตรมหาบัณฑิต, หน้า 42

1. การตกเป็นเหยื่อเผยแพร่ของหนังสือพิมพ์รายวัน เหยื่อชนิดนี้เป็นเหยื่อการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ โดยขาดความระมัดระวัง เกิดขึ้นได้ 2 กรณี คือ

1.1 เกิดขึ้นเมื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอเรื่องราวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในทางลบหรือโดยให้ข้อมูลที่ผิด ขาดการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้ตกเป็นข่าว ทำให้บุคคลนั้นถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ถูกครหานินทา เสื่อมเสียชื่อเสียง ทำให้ขาดความเชื่อถือในสังคม แม้ว่าภายหลังจะมีการแก้ข่าวก็ตาม ดังกรณีของ นางแบบสาว สเปน เสดลาคุณ ที่ตกเป็นเหยื่อจากการรายงานข่าวว่าเป็นโรคเอดส์ ถูกหนังสือพิมพ์ประจานว่าขายตัวครั้งละ 1,500 บาท ข่าวนี้อาจนำส่งผลเสียต่อชื่อเสียงของเธอและครอบครัว สะเทือนใจมาก ข้าวปลาอาหารกินไม่ได้ ซึมเศร้า ไม่พูดกับใครเลย ทั้งที่ปกติเป็นคนร่าเริงมาก ไม่มีใครจ้างถ่ายแบบ ต้องหลีกเลี่ยงสังคม ด้วยความอับอาย² กว่าจะพิสูจน์ได้ว่าไม่เป็นความจริง ชีวิตเธอก็พังพินาศไปแล้ว หรือก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้ตกเป็นข่าว

1.2 ในกรณีการเสนอภาพและข่าวของพยานผู้เห็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม โดยเฉพาะพยานที่เป็นเด็ก ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิต หรือถูกข่มขู่คุกคามจากผู้กระทำผิดหรือญาติผู้กระทำผิดได้ จากการที่หนังสือพิมพ์พยายามเสนอข้อมูล หรือรายละเอียดเกี่ยวกับพยานผู้เห็นเหตุการณ์มากเกินไป

2. การตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน หมายถึง การที่หนังสือพิมพ์รายวัน นำเอาผู้ตกเป็นเหยื่อของความเคราะห์ร้ายในรูปแบบต่างๆ เช่น เหยื่ออุบัติเหตุ เหยื่ออาชญากรรมลักษณะในต่างๆ เช่น ฆาตกรรม ข่มขืน ทั้งที่ยังมีชีวิตหรือว่า ได้เสียชีวิตไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็หญิงหรือชาย เด็กหรือเยาวชน ซึ่งอาจเป็นผู้เสียหาย หรือผู้กระทำผิด (ในกรณีเป็นเด็กหรือเยาวชน) มาทำให้ตกเป็นเหยื่ออีกครั้ง โดยการนำเสนอแก่ประชาชนอย่างละเอียด ในลักษณะที่ขาดความความระมัดระวังในการนำเสนอ มีผลทำให้ผู้ตกเป็นข่าว หรือผู้ใกล้ชิด ต้องได้รับความ เศร้าสะเทือนใจอย่างรุนแรงเป็นที่เวทนา หรือ อับอายขายหน้า ถูกครหานินทา ได้รับความเสียหายซ้ำสองจากการเสนอข่าว การทำให้เกิดเหยื่ออาจเป็นได้ทั้งในลักษณะการรายงานข่าวและการใช้ภาพข่าว

2.1 ในส่วนของภาพข่าวลักษณะการรายงานภาพข่าวที่ทำให้เกิดเหยื่อมีดังนี้

² สิริวิมล ชาณวชช. " การวิเคราะห์เนื้อหาเรื่องโรคเอดส์ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย " (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533) , หน้า 124 - 125

2.1.1 ภาพการตายในลักษณะต่างๆ หรือภาพที่สะท้อนความโหดเหี้ยม รุนแรง หรืออุจาดหวาดเสียว สร้างความสลดสังเวชใจ หรือก่อให้เกิดความสะเทือนใจแก่ผู้พบเห็น

2.1.2 ภาพการเปิดเผยหน้าตากรณีสตรี เด็ก หรือเยาวชนถูกข่มขืน กระทำทารุณ ซึ่งสามารถทราบได้ทันทีว่าเป็นใคร

2.1.3 ภาพผู้กระทำผิดในกรณีเป็นเด็กหรือเยาวชน เนื่องจาก เด็กและ เยาวชนนั้น สามารถกล่อมเกล่าให้เติบโต เป็นคนดีได้ในอนาคต การเสนอภาพ ให้เป็นที่รับรู้ใน สังคม เป็นการปิดโอกาส ที่จะอยู่ร่วมกับสังคมอย่างปกติสุขได้เมื่อพ้นโทษออกมา เพราะสังคม อาจไม่ยอมรับและให้อภัยในความผิดในอดีต

ภาพที่เข้าข่ายลักษณะดังกล่าวมาแล้วแม้จะมีการบังภาพ ก็เป็นการบังภาพที่หน้าไม่ เกิน20% ซึ่งทำให้ผู้เคยรู้จักมาก่อนจะสามารถรู้ได้ทันทีว่าเป็นใคร

2. ลักษณะการรายงานที่สามารถระบุให้รู้ตัวผู้ตกเป็นข่าวได้ มีลักษณะดังนี้

2.2.1 ข่าวที่ลงนามสมมุติของผู้เสียหาย แต่บอกชื่อบิดา มารดา ที่อยู่ หรือภูมิลำเนาจริง หรือสถาบันที่ผู้เสียหายสังกัดอยู่

2.2.2 ข่าวที่ลงรายละเอียดเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น จนทำให้ผู้อ่าน สามารถจินตนาการอย่างชัดเจนได้ทันทีที่เกิดอะไรขึ้น เป็นการตอกย้ำให้ผู้ตกเป็นข่าวต้องได้รับความสะเทือนใจ และเสียหายซ้ำสอง

2.2.3 การเสนอรายละเอียดที่เจาะลึกจนกลายเป็นนวนิยาย (Drama) ในลักษณะเกินจริงราวกับว่าผู้เขียนข่าวอยู่ในเหตุการณ์จริงๆ

2.2.4 ข่าวผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ที่ใช้นามสมมุติ แต่ใช้ที่อยู่ จริง ชื่อจริงของบิดามารดา หรือสถาบันที่ผู้กระทำผิดสังกัดอยู่

2.2.5 ข่าวที่ใช้นามสมมุติของพยาน แต่ใช้ที่อยู่หรือสถาบันที่สังกัดจริง

2.2.6 ข่าวที่ใช้ชื่อย่อของผู้ตกเป็นข่าว แต่บอกสถาบันที่สังกัด ซึ่งผู้อ่านสามารถรู้ได้ว่าเป็นใคร

การตกเป็นเหยื่อของการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน ถือเป็นความเคราะห์ร้ายอย่างหนึ่ง แต่ในความเคราะห์ร้ายนี้เราสามารถป้องกันไม่ให้เกิดได้แน่นอน ถ้าหนังสือพิมพ์มีความรอบคอบในการเสนอข่าว เคารพสิทธิของผู้อื่น มีจริยธรรมในการเสนอข่าว และปฏิบัติตามกฎหมาย หรือข้อบังคับของนักหนังสือพิมพ์อย่างเคร่งครัด ย่อมจะไม่มีผู้เคราะห์ร้ายตกเป็นเหยื่อ ในลักษณะนี้ ผลจากการรายงานข่าวในลักษณะดังกล่าวแล้วนั้น ค่อนข้างจะชัดเจน แต่มักมีการ

เสนอข่าว ในลักษณะที่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์ยากของผู้ตกเป็นข่าว ให้ทุกข์หนักขึ้นไปอีก เช่น เมื่อมีการกระทำชำเราเด็กเกิดขึ้น สื่อมวลชนทางหนังสือพิมพ์มักจะตีแผ่ข่าวดังกล่าวเพื่อเป็นจุดขาย³ บางครั้งมีการบรรยายภาพ ที่ส่อไปในทางที่ทำให้ผู้ตกเป็นข่าวเสียหายมากขึ้นไปอีก จึงทำให้ผู้วิจัยอยากทราบว่า การนำเสนอข่าวในลักษณะที่ทำให้เกิดเหยื่อมีมากน้อยเพียงไร กลไกในการควบคุมการเสนอข่าว มีลักษณะที่เอื้อต่อการสร้างเหยื่อจากการรายงานข่าวหรือไม่ เช่น กฎหมายบกพร่อง ความตระหนักในผลของการรายงานข่าวของผู้อ่าน มีความตระหนักในผลของการรายงานข่าวมากน้อยแค่ไหน งานวิจัยนี้มุ่งตอบปัญหาดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวันที่เป็นการก่อให้เกิดเหยื่อจากการรายงานข่าว มีลักษณะใดบ้างและมีปริมาณมากน้อยเพียงไร
2. ความตระหนักของผู้อ่านเกี่ยวกับข่าวที่เป็นการก่อให้เกิดเหยื่อ มีมากน้อยเพียงไร
3. ปัจจัยเกี่ยวกับกฎหมายและจริยธรรม มีความเหมาะสมเพียงไรต่อการป้องกันการก่อให้เกิดเหยื่อจากการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหา ว่ามีมากน้อยเพียงไร
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างเหยื่อจากการเสนอข่าว ทั้งในส่วนของผู้อ่านและมาตรการป้องกัน การสร้างเหยื่อจากการรายงานข่าว เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

³ สาธิต ใสสถิตย์ " การป้องกันและคุ้มครองเด็กต่อการกระทำความผิดฐานข่มขืน " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536) , หน้า 28